

ALMA!

Rakastan sinua. Niin helppoa

Rakastaisin sinua

Miten minä sinua rakastaisin

ALMA!

Liikeoppera

Sävellys: Minna Leinonen

Libretto¹: Hanna Weselius

Koreografia ja ohjaus: Petri Kekoni

Kapellimestari: Jutta Seppinen

Henkilöt:

Alma Mahler, säveltäjän vaimo

Lakimies

Aino, kuvataiteilija

Ensimmäinen näytös

Gustav Mahler, Walter Gropius, Franz Werfel, Oskar Kokoschka ja muut miehet kommentoivat Almaa.²

I Alma, miksi sinä annat tämän tapahtua?

Alma *Die Welt liegt zu meinen Füßen!*³

Lakimies *Maailma on sinun jalkojesi juuressa! Ha!*

*Sinulla on täyteläiset huulet ja korkea amorinkaari. Amorinkaari!
Älytön termi. Suulla ahmitaan, purraa, niellään.
Rakkauden kanssa sillä ei ole mitään tekemistä.
Ja leuassa sinulla on suloinen kuoppa, sellainen,
jonka jotkut saavat syntymälahjana ilman mitään omaa ansiotaan
ja ovat siitä sitten ylpeitä.*

*Suloisen leukakuopan alla on pehmeä kaula,
joka on korkealla kauluksella katkaistu.
Kaulus on niin tiukka, että iho pullistuu.
Vyötärö on korsetilla kiristetty.
Tuohon aikaan naisten piti pukeutua niin epämukavasti!
Kiristää, kuristaa!*

*Alma, Alma, sinun sävelesi liukuvat vapaina ulos ikkunasta
ja kieputtavat keltaisia lehtiä ilmassa, ja lehdet laskeutuvat
ja heilauttavat helmojaan kuin neidot tanssin jälkeen.*

*Mutta nuottiteline on tyhjä. Nuottia ei paineta, kukaan sopraano ei
näe sitä, Wienin valtionooppera ei järjestä ensi-iltaa.*

Alma...

Gustav

Vaimo! Sinun musiikkisi on epätasaista.

Parempi ettet sävellä ollenkaan, se ei sovi aviossa olevalle naiselle.

Tästä lähtien sinulla on yksi ammatti: tehdä minut onnelliseksi.⁴

Lakimies

...Alma, miksi sinä annat tämän tapahtua?

Sitä paitsi, minkä helvetin takia musiikin pitäisi olla TASAISTA?

Sinun miehesi Gustav Mahler!

Kuoro

Tuo tötteröhattuinen sammakko!

Lakimies

Tuo musiikin suurmies!

Hän seisoo montun edessä ja huitoo.

Alma...

Alma

Tulen olemaan kaikkea mitä sinä toivot, kaikkea. Alles was du willst.⁵

Lakimies

Alma... Gustav, sinä saatana! Minua sinä et pakene.

II Ainon pakkolaulu

Kertoja

Peilissä näkyy tavallinen nainen, valkoinen nainen, nykynainen, koulutettu nainen, kahden eri suuntiin juosseen miehen nainen, kahden eri miehen kahden tyttären äiti. Hieman uupuneen oloinen, vaaleatukkainen, siniset silmät jotka punoittavat valvomisesta, uutisten lukemisesta ja hämärässä piirtämisestä.

Aino (kotona)

Nyt on pakko lähteä! Nyt on pakko, nyt!

Nyt on tosiaan, on ihan pakko lähteä!

Minä herätän tyttäret, etsin vaatteet, säänmukaiset, harjaan hiukset, tarkistan kalenterit, keitän kahvit ja teet, minä silitän päät ja posket.

Nyt! Kaadan maidot, paahdan leivät, etsin juustot ja makkarat, haistan niitä, kaadan kahvin, pakkaan reput, tarkistan korvat ja kynnet, pesen hampaat, korotan ääntä, pyydän anteeksi, hoputan, nielen kahvin, vastaan puhelimeen, sovin palaverin, seison oviaukossa, vedän vetoketjun, kosketan olkapäätä

Hyvää koulupäivää, toivottavasti sinulle ei tänään eikä koskaan tapahdu mitään pahaa.

Lastenvalvoja odottaa!

Aino (metroasemalla)

Ydintuoksuna patchouli, vetiver ja seetri.

Lyhyet, paksut vartalot, mustat kireät vaatteet.

Haaroväleissä camel toe. Hyi! Yhhyh!

Liian pienet absurdit kengät, kenkiin ahdetut pienet kylmät varpaat.

Aino

Sinä hymyilet, miten, noin!

Alkaa naurattaa, uskaltaako sinua katsookaan.

Minä voisin ikäni puolesta olla sinun opettajasi.

Mitä hemmettiä sinä teet?

Abdi

Tuu sinä nainen mun mukaani, arvaatko mitä tekisin sulle,

arvaatko mitä kaikkee mä osaan. Haluatko. Tule. Tule.

Aino

En tule!

Abdi

Tuu tuu!

Aino

En tuu!

Aino (itseksensä)

Rakastan sinua. Niin helppoa! Rakastaisin sinua.

Miten minä sinua rakastaisinkaan.

III Sinulla on kirkas ääni

Aino (työhuoneellaan)

Se olet sinä!

Sinulla on kirkas ääni. Kuin kevätsade, kuin taivaan väri.

Piirrän olkapääsi. Olkavartesi.

Hahmotan selkärankasi ihon ja lihasten alla.

Suorassa, liian suorassa. Jäykkä. Jännittynyt.

Älä vedä hartioita korviin!

Sinulla on kirkas ääni. Kuin kevätsade, kuin taivaan väri.

Minä näen sinut. Miksen voi piirtää sinua niin kuin olet,

kireäharteisena, riivattuna?

Miksen voi piirtää sinua niin kuin näen sinut? Miksen minä voi?

Sinulla on kirkas ääni. Kuin kevätsade, kuin taivaan väri.

Viiva on tönkkö, eloton. Se on paksu, musta, sietämätön.

Kynäni pyörii, kynäni sahaa. Hiki nousee, sydän takoo.

Kaikki menee väärin.

Vatsa, nälässä pidetty, treenattu, kiusattu.

Nämä rinnat eivät tuoksu kesäillan vaniljaisilta heliotroopeilta

vaan halvalta suihkusaippualta, jonka kyljessä lukee

paraben, limonene, linalool ja Tropical Breeze.

Mitä tuo asento tarkoittaa

*muuta kuin opittua asentoa?
Mitä tämä kuva muuta esittää
kuin mallina seisomista?*

Malli

Piirrä, piirrä sinä piirtäjä vaan.

Aino

*Miksi en voi ottaa maailmaa käsiini kuin hiekkaa
tai kuin meren hiomaa kiveä?
Voi miksi,
miksi en voi silittää keveästi pehmeällä kämmenellä tätä ihoa,
tätä valoa, tätä huonetta ja maailmaa?*

*Miksen minä voi?
Minä olen nääntynyt eläin menossa teuraalle, minä olen kuoleman
hädässä koska minä en osaa vetää tähän tätä viivaa.*

*Mutta haa! Nyt piirrän solisluut, voin hetken hengähtää,
tässä valo elää, läikehtii! Ohoo!*

*Kiipeän kaulaasi ylös.
Piirrän leukasi kuopan, suusi viivan ja huuliesi kaaren.
Saan kiinni nenäsi pielestä, löydän hämmästyksesi otsaltasi
ja nyt laskeudun silmiisi, pysy siinä, pysy siinä, pysy!*

Minä piirrän sinun syntymäilmeesi tähän.

*Miksi en voi ottaa maailmaa käsiini kuin hiekkaa
tai kuin meren hiomaa kiveä.
Voi miksi,
miksi en voi silittää keveästi pehmeällä kämmenellä tätä ihoa,
tätä valoa, tätä huonetta ja maailmaa?*

*Läiskän piirsin varjoksi, mutta vereltä se näyttää.
Verinen kohtu tunkee itsensä kuvaan.*

Verinen kohtu pilaa kaiken, kaiken!

*Se vuotaa ja paukkuu ja ryskyy ja pelottaa kaikki pois,
verinen kohtu.*

Kukaan ei kuole.

Kaikki jatkuu, jatkuu vain.

Veri vuotaa, mutta kukaan ei kuole.

IV Kuuletko, Alma?

Alma *Eine riesige, langfüssige Schlange dringt in mich ein. Ich ziehe an ihrem Schwanz. Sie will nicht raus. Ich rufe die Dienerin. Sie, ihrerseits, zieht kräftig. Die Schlange hat alle inneren meines Körpers in ihrem Maul. Ich bin leer und öde wie ein zerbrochener Schiffsrahmen.⁶*

Lakimies *Kuuletko, Alma, kuuletko?*

Kuoro *Gustav lausuu arvion kuulemastaan liedistä:*

Gustav *Nainenkin säveltäisi paremmin!*

Lakimies *Kuuletko, Alma?*

Kuoro *Sinulle ne nauravat, sinulle, Alma.*

Lakimies *Kuuletko?
Säveltäisit, nainen, paremmin.
Paremmin, Alma.*

Alma *Sisimmissäni tukehdun, niin minua on estetty elämästä.
Alukseni on satamassa, mutta vuotaa.⁷*

Lakimies

Pian on ilta, Alma.

*Sillä aikaa kun sinä rypistelet miehettömiä lakanoitasi,
minä aion nauttia elämästä!*

Minun elämäni on ihanaa!

*Minäpä kerron teille lehmästä. Lehmä on suurisilmäinen
mukavuudenhaluinen maitoa tihkuva eläin, joka viihtyy laumassa ja
kääntyy aina selkä tuuleen päin. Ja kun tuuli kääntyy, koko lauma
kääntyy. Lehmälle on sama mistä tuulee, kunhan joskus sonni
vierailee.*

*Niin kuuluu lehmän elämä, siinä se kääntyilee lyhyet päivänsä kuin
tuuliviiri, synnyttää, antaa ottaa vasikkansa pois, antaa maitonsa pois
ja kävelee lopuksi omin jaloin teuraalle. Sille ei pidetä
muistotilaisuutta, mutta jos pidettäisiin, lehmää muisteltaisiin hyvänä
lypsäjänä. Niin ja niin monta litraa siitä saatiin irti.*

Alma! Lue huulilta: L-e-h-m-ä.

*Alma, kultaseni, makea sacherkakkuseni,
kuohkea kreemipyöryläiseni,
säveltäisit, jumalauta.*

Tiedäthän sinä, Alma.

Ja ethän sinä mitään tiedä, senkin puuterivippa.

*Etkä sinä enää sävellä. Sinua vituttaa Mahler mutta et osaa nähdä
mitään muita vaihtoehtoja kuin toisia miehiä.*

*Sinä voisit kääntää kasvosi tuulta kohti. Mutta sitä sinä et tee.
Sinä olet lehmä, Alma.*

Lakimies

Kohta tulee Gropius!

Kuoro *Gropius, betonimies!*
Lakimies *Ja sitten Schreker, ja Kammerer*
Kuoro *Keitä nekin oli?*
Lakimies *Ja Mahler kuolee...*
Kuoro *Ja sitten sinä kyllästyit Gropiukseen!*
Lakimies *Ja sitten jostain hiihtää Kokoschka, se poikaprinsessa!*
Kuoro *Kokoschka! Kokoschka!*

Lakimies *Lopetettuasi rakkaussuhteen hänen kanssaan suuri kuvanveistäjä ja taidemaalari Oskar Kokoschka tilasi nukentekijältä pehmeän alastoman nuken.*

Voi Alma, jos näkisit tämän!

Ompelija ompeli Alma-nuken sisään sikiön, Oskarin syntymättömän lapsen. Mikä maatuska se olikaan, mikä nukkejen nukke, mikä jättimäinen neulatyyny!

Ja sitä Oskar sai nivelistä piittaamatta väännellä mahdottomiin asentoihin ja maalata ja veistää ja kuvata ja piirtää ja tuhertaa ja sutia ja kiikutella luisevassa sylissään ja tehdä ties mitä muuta hirvittävää, hivellä ja sivellä hämärän salonkinsa divaanilla, nukkea, joka oli nimeltään...

Alma *Die Schweigsame Frau.*

Lakimies *...Hiljainen nainen.*

Yhtenä päivänä Kokoschka kyllästyi nukkeen, joka oli hänen mielestään alkanut muistuttaa enemmän jääkarhua kuin naista, päätti järjestää sille muistotilaisuuden, kutsui talonsa täyteen vieraita, veti lärvit ja pamautti alastomaksi riisumaansa nukkea punaviinipullolla päähän.

Se oli sen ikuisen rakkauden kuolema ja sen hiljaisen naisen loppu.

Alma...

Alma (tornissa)

*Menschen lieben uns, und unbegückt stehn sie auf vom Tisch,
um uns zu weinen*

*Doch wir sitzen übers Tuch gebückt,
und sind kalt
und können sie verneinen.*

*Was uns liebt, wie stoßen wir es fort,
und uns Kalte kann kein Gram erweichen.
Was wir lieben das entrafßt ein Ort,
es wird hart und nicht mehr zu erreichen.*

*Und das Wort, das waltet, heißt: Allein,
Wenn wir machtlos zu einander brennen.
Eines weiß ich: nie und nichts wird mein.
Mein Besitz allein, das zu erkennen.⁸*

Kuoro

Kuuletko, Alma?

Alma

Tuntuu kuin minulta olisi leikattu siivet.⁹

Lakimies

Tämäkö on se ponnistus, johon sinusta on, Alma?

Et sinä osaa lentää. Sinä osaat säveltää.

Tule pois sieltä. Alma!

Kävele ne perkeleen portaat alas!

*Ei. Ei, Alma! Tämä on kaikki minun syytäni. Minä halveksuin ja
painostin ja syyllistin sinua, minä...*

Ei jumalauta. Päivänvarjo! Naurettava pitsinen parasolli.

Kertoja

Kerran tiedettyä ei enää saa ei-tiedetyksi. Kerran säveltänyt ei enää voi olla muistamatta että sävelsi, ei voi enää olla tuntematta verisuonissaan niitä melodioita jotka kovalla työllä sai soljumaan todenmukaisina ja ymmärrettävinä.

Pulu pörhistää itsensä palloksi. Se ei tiedä olevansa pyöreä, harmaa lintu, eikä sitä kiinnosta. Vain pyrstö vähän nousee ja laskee, näin pulu torkahtaa, ylös, alas, ylös, alas kiikkuu pyrstö. Alhaalla kadulla ihmiset kiiruhtavat omiin suuntiinsa.

Sitten pulu havahtuu ja pörhistäytyy, kokoaa sulkansa ja höyhenensä, työntyy ulos kirkontornin rikkinäisestä ikkunaruuudusta, pudottautuu katukuiluun ja solahtaa matalaan lentoon.

Toinen näytös

Hyi! Vaikuttaa pähkähullulta. Harkitsisi sterilisaatiota ja lobotomiaa! Perä on paremman näköinen kuin naama, eikä siinäkään ole kehumista! Ruhossa on niin paljon ihraa, laardia, muovia ja kumia ettei se uppoa koskaan! Naaman syövereistä ne huulet ponnistaa ja kerää hyönteisiä! Kalsarien kuminauhhat näyttää painuneen lihoihin pysyvästi. Että kehtaa noin puutarhaansa tuulettaa! Hyi!¹⁰

V Muistutat leivonnaista

Lakimies

Muistutat leivonnaista. Hameenhelma on kermavaahtoa, pitsi valuu hartioilta lanteille kuin vaniljakastike, ja päässä on korkea hattu, kuin marenkia, mutta väri on väärä, typerä.

Musta hattu ei sovi asuun! Valkoinen sopisi, se olisi kuin ilmava suupala. Siinä voisi olla joku syötävä kukka, ruusu tai orvokki. Vaan ei ole.

*Leuan linja laskeutuu, kuten sanotaan.
Helтта, kuten tarkoitetaan.*

Aino *Olenko minä jo liian laiha? Olenko minä jo siinä iässä?
Näytänkö minä vanhalta harpulta, kotkalta, luuskalta, huuhkajalta,
Baba Jagalta, mitä näitä nyt on?*

Lakimies *Sietämätön naisen irvikuva, mutta pelastaa sekin täytyy.

Mutta miten voi pelastaa naisen, joka ei tule pelastettavaksi?
Minä odotin sinua tänään kello yksitoista.*

Aino *Minä tulen!

Minä olen omasta parhaastani mitään tajuamaton nainen,
joka seikkailee isossa tukassaan ja villahuiveissaan tuolla noin
levällään kuin hanhiemon iloinen lipas.*

Lakimies *Taiteessa, taloudessa ja politiikassa alle 35-vuotias nainen on nuori,
missään muussa kontekstissa todellakaan ei!*

Aino *Ei sitten. Mutta minä tulen.*

Lakimies *No tule sitten.*

Kertoja *Traumaattiset ihmiset käyttäytyvät miten käyttäytyvät. Toiset jättävät
ikkunansa pesemättä ja pyyhkivät lattioita naamallaan, toiset
ratkaisevat asiansa muuten, tapoja on lukemattomia. Kaukaa
katsottuna heidän käyttäytymisensä näkyy pienenä liikkeenä, ikään
kuin pieninä nykäisyinä maan pinnalla, ikään kuin pimeää halkovat
satunnaiset ohuet valonsäteet osuisivat likaiseen kristallipalloon tai
nokiseen timanttiin.*

Aino *Voi sytyttää kynttilät keittiössä, kaataa ruusunpunaista viiniä lasiin
ja katsoa sen läpi miten keltainen kynttilänvalo sekoittuu ikkunasta
hiipivään siniseen hämärään, mieltä miten kevään sininen eroaa*

joulukuun sinisestä, koska se totisesti eroaa.

*Hyvä maalari osaa sen eron maalata,
huono saa yrittää koko elämänsä.*

*Kevätillan sininen on läpikuultavaa, lohdullista,
kun taas joulukuun sininen on läpitunkevaa, melankolista,
sellaista että sitä on puhkottava yksissä tuumin, kaikin voimin
valoköynnöksillä ja tähtilampuilla.*

Lakimies

*Säveltäisit, jumalauta, itse,
etkä järjestelisi Gustavin scherzoja ja allegroja.*

*Koska mitä tekivät musiikkitieteilijät jälkikäteen?
Kaikki, mikä on kulkenut sinun käsiesi läpi...*

Kuoro

...on tahriintunutta!

Lakimies

*...ne sanoivat. Sinun violettia mustettasi ne kirosivat.
Tältä pohjalta ne loivat käsitteen, jota ovat soveltaneet kenen tahansa
kuolleen säveltäjän keneen tahansa leskeen, joka uskaltaa sanoa
sanankin miesvainaansa sielunelämästä tai edes omastaan.*

Tämän käsitteen nimi on The Alma Problem.

Kuoro

The Alma Problem!

Lakimies

*Sinusta, Alma, tuli strutsinsulkahattuinen ongelma,
enkä minä jumalauta tiedä itkeäkö vai nauraa.*

Aino

Minä en ole ollut lähelläkään yhtäkään miestä yli neljään vuoteen.

Kuoro

Edes yksi normaali nainen täytyy jossain olla.

Lakimies *Tarkoitat kai että mykkä?*

Lakimies & Aino *Deittisovellus! Miehiä kuvissa autoilemassa, moottoripyöräilemässä, riippuliitämässä, moottoriveneilemässä, purjeveneilemässä, koskimelomassa, helikoptereissa, lentämässä pienkoneita, ajamassa mönkijää, pyöräilemässä, maratoonaamassa, moottorikelkkailemassa, benjihyppäämässä, vuorikiipeilemässä, seinäkiipeilemässä, surffaamassa, laskettelemassa.*
.
Ja sitten näiden kuvien vieressä lukee että olisipa onni löytää mukava naisihminen kainaloon. Bensanhajukseen ohjaamoon kököttämään.

Kuoro *Olisipa onni löytää mukava naisihminen kainaloon.*

Lakimies & Aino *Hyppäisittekö te minun kanssani rusettibenjin?*

Kuoro *No ette varmaan hyppäisi!*

Lakimies *Typeytyttä ja onnettomuutta,
käsittämätöntä kykenemättömyyttä!*

Kuoro, Aino, Lakimies *It's a match! Hei, millä mielellä liikkeellä?*

Aino *Mutta minulla on pajunkissat.*

VI Kun ihminen kuolee, suu jää asentoon "i"

Alma *Sie wollen mich auslaugen! Ich werde Wien nie mehr betreten! Ach!¹¹*

Lakimies *Hahaa, onhan sinussa sittenkin puhtia, Alma! Vihdoinkin.
Frau Mahler Gropius Werfel, ei sinusta tullut kunnon taiteilijaa eikä*

vaimoa eikä äitiä eikä oikein ihmistäkään, mutta nyt, kun olet vanha ja haiset, olet oikein hauska teräsmummeli!

Alma

Pötyä! Quatsch!

Minä näin Mahlerin, minä tein Mahlerin, tajuatteko te!

Ich schuf alle diese mächtigen Männer. Ich war eine Liebesmaschine!¹²

Lakimies

Mahler on kuollut, ja pian olet sinäkin, Alma!

Alma

Minä olen oman aurinkokuntani painovoiman keskipiste, jota hehkuvat satelliitit kiertävät!!!

Lakimies

Kun ihminen kuolee, suu jää asentoon "i".

Aino

Kun ihminen kuolee, suu jää asentoon "i".

Aino & Lakimies

Miten minä sinua rakastaisin?

Kertoja

Jos me nyt kallistamme tätä tarinaa vähän niin huomaamme miten sen pinnasta kohoaa melkein huomaamaton suikale, pienenpieni suikale jolle on kirjoitettu tämä:

Aino & Lakimies

Me kuulumme yhteen hetkiä, joita ei mitata elämänkaarissa, vuosissa, ei edes viikoissa, ei päivissä, ei tunneissa.

Me kuulumme yhteen hetkiä, joita mitataan sekunneissa.

Miten minä sinua rakastaisin?

Me käännyimme selät vastakkain kuin väsyneet hammasrattaat ja jäämme pyörimään hitaasti johonkin avaruuden suvannon mustaan pyörteeseen, meteoriitinkappaleiden ja lasinsirpaleiden ja leikkokukan pätkien sekaan,

*kevyinä, kauniilla mutta viheliäisellä tavalla kasvamme kiinni
toisiimme voimatta nähdä toisiamme enää.*

Kertoja

*Kuuletko? Ole niin hiljaa ja niin paikoillasi että kuulet pienten
nikamien kitinän kaularangassasi. Näetkö huonosti piirretyt naiset?
Siellä he seisovat hiljaa, sovussa, surkeasti, riemukkaan surkeasti
piirrettyinä, tönköt vartalot pilalle suherrettuina.*

*Sieltä sotkujensa keskeltä he katselevat toisiaan ja ikkunan takana
hämärtyvää alkukesän iltaa,*

*katselevat lyijykynällä piirretyin kasvoin, unohtumattomin ilmein,
tyyninä kuin pöllöt, hämmästyneinä kuin vastasyntyneet.*

Loppu

¹ Libretto pohjautuu Hanna Weseliuksen romaaniin *Alma!* (WSOY, 2016)

² Kommentit on julkaistu Francoise Giroudin teoksessa *Alma Mahler: nainen joka teki rakastamisesta taiteen* (1989).

³ "Maailma on minun jalkojeni juuressa!"

⁴ "Tästä lähtien sinulla on..." on suora sitaatti Gustav Mahlerilta.

⁵ "Tulen olemaan kaikkea..." on suora sitaatti Alma Mahlerilta.

⁶ Alman uni on lainaus Alma Mahlerin päiväkirjasta. "Suuri vihreä pitkäjalkainen käärme ryntää syvälle sisälleni. Vedän sitä hännästä. Se ei tahdo tulla ulos. Soitan palvelijattaren. Hän puolestaan vetää sitä lujaa. Käärmeellä on suussaan kaikki sisäelimeni. Olen tyhjä ja ammottava kuin särkynyt laivan runko."

⁷ "Lainaus on Alma Mahlerin päiväkirjasta.

⁸ Alma Mahler, *Der Erkennende* (1915), runo: Franz Werfel

⁹ Lainaus on Alma Mahlerin päiväkirjasta.

¹⁰ Internet, 2010-luku

¹¹ "Te haluatte imeä minut kuiviini! Minä en astu Wieniin enää jalallani! Myh!"

¹² Kaikki ne suurmiehet minä tein! Suunnittelin, haarukoin ja valikoin, suljin syleilyyni ja leivitin! Olin rakkauden tehosekoitin!